

Україна у фокусі

2 – 8 квітня

2012 року

ЗМІСТ

***I. Огляд політичних подій за
тиждень.....3***

II. Аналітична довідка.....5

Політичні інституції і демократичні процеси.

Об'єднання опозиції:

більше запитань, ніж відповідей.....5

I. Огляд політичних подій за тиждень

2
квітня

Генпрокурор Віктор Пшонка звернувся до пенітенціарної служби та Міністерства охорони здоров'я з дорученням забезпечити в межах закону обстеження Юлії Тимошенко та надання їй медичної допомоги за межами Качанівської колонії.

Захисник экс-прем'єра Сергій Власенко заявив, що лікувати її слід у спеціалізованому стаціонарі, перевіреному німецькими лікарями.

3
квітня

Депутат Донецької обласної ради Руслан Щербань заявив, що має докази причетності экс-прем'єр-міністрів України Юлії Тимошенко та Павла Лазаренка до вбивства його батька, народного депутата і бізнесмена Євгена Щербаня в 1996 році.

Заяву з проханням розслідувати обставини смерті Щербань-молодший, окрім Генпрокуратури, надіслав до Європарламенту, ПАРЄ та посла Сполучених Штатів. Нагадаємо, Луганський апеляційний суд засудив безпосередніх виконавців цього вбивства, але замовників убивства досі не притягнуто до кримінальної відповідальності.

4
квітня

Представники міжнародної неурядової організації Freedom House зустрілися з Юлією Тимошенко в Качанівській колонії. Вони пробули там півтори години. За словами представника організації Деймона Вілсона, під час зустрічі Юлія Тимошенко не могла сидіти, вона лежала. Правозахисник наголосив, що вони дуже стурбовані станом її здоров'я та рівнем медичної допомоги, яку їй надають. Напередодні правозахисники Freedom House так само відвідали экс-міністра Юрія Луценка.

Солом'янський суд Києва засудив экс-міністра екології уряду Тимошенко Георгія Філіпчука до трьох років позбавлення волі. Його визнали винним у перевищенні повноважень під час залучення юристів для боротьби уряду із компанією Венко-Прикерченська. Філіпчука взяли під варту прямо у залі суду. Захист экс-урядовця оскаржуватиме вердикт. Вже відреагувала на цей вирок Німеччина. За словами депутата Бундестагу Віоли фон Крамон, цей вердикт знову доводить, що судова система України – політично вмотивована і порушує конституційні норми.

Італійські парламентарі просять не екстрадувати колишнього губернатора Харківської області та представника партії «Батьківщина» Арсена Авакова. Із таким проханням вони звернулися до міністрів юстиції, внутрішніх та закордонних справ Італії. На їхню думку, цей арешт є політично вмотивованою справою.

5
квітня

Президент організації Freedom House Девід Креймер заявив, що під час роботи уряду Януковича почалися переслідування опозиції, і якщо згортання демократичних прав та свобод триватиме і надалі, то Захід може жорстко відреагувати на це.

Після зустрічі з Віктором Януковичем, Креймер висловив сподівання, що Україна виконає резолюцію ПАРЄ, а інакше запровадження санкцій стануть для неї справжньою проблемою.

Європа не підпише і не ратифікує Угоду про асоціацію з Україною, доки не буде звільнено лідерів опозиції Юлію Тимошенко та Юрія Луценка. Про це у своїй статті в газеті «День» написав британський міністр у справах Європи Девід Лідінгтон. Він пояснив, що Брюссель розглядає сьогодні Україну як державу з «системними проблемами з вибіркоким правосуддям і незалежністю суддів».

6
квітня

Юрія Луценка терміново вивезли до Київської лікарні швидкої допомоги через різке погіршення самопочуття. Про це повідомила прес-служба «Народної самооборони». Водночас у пенітенціарній службі запевняють, що опозиціонера вивезли на обстеження за його ж власним проханням.

Інтернет-видання «Українська правда» опублікувало світлини внутрішнього оздоблення дебаркадера «Галеон», розташованого на території президентської резиденції «Межигір'я». Як пише видання, вартість цього об'єкта становить 75 мільйонів гривень, зокрема одна лише люстра на цьому плавучому будинку коштує 100 тисяч доларів. Адміністрація Президента резонансну публікацію не прокоментувала.

7
квітня

Юлії Тимошенко може загрозувати довічне ув'язнення в разі доведення її причетності до вбивства в 1996-му році депутата Євгена Щербаня. Про це в ефірі телеканалу Інтер заявив Ренат Кузьмін. За його словами, у слідства є докази, що вбивства екс-голови нацбанку Вадима Гетьмана та Євгена Щербаня організував тодішній прем'єр Павло Лазаренко, який діяв в інтересах корпорації ЄЕСУ, що її очолювала Юлія Тимошенко.

«Фронт змін» та «Батьківщина» підуть на вибори єдиним списком кандидатів у депутати як на мажоритарних округах, так і за партійними списками. Про це заявив Арсеній Яценюк. Від «Фронту змін» на розгляд узгоджувальної комісії об'єднаної опозиції буде подано список зі 138 кандидатами. За словами лідера політсили, усі вони пройшли ретельну перевірку. 23 квітня об'єднана опозиція збирається оприлюднити формат участі у виборах до Парламенту.

II. Аналітична довідка

✓ Політичні інституції і демократичні процеси

ОБ'ЄДНАННЯ ОПОЗИЦІЇ: БІЛЬШЕ ЗАПИТАНЬ, НІЖ ВІДПОВІДЕЙ

2 квітня відбувся черговий випуск ток-шоу «Свобода слова» на каналі «ICTV», який був присвячений перспективам об'єднання української опозиції. На ньому виступили практично всі лідери помітних опозиційних партій. Попри те, що більшість із них прямо декларували свої об'єднувчі наміри, характер їхньої поведінки як у прямому ефірі, так і поза ним лишив дуже багато відкритих запитань.

Які перспективи об'єднання українських опозиційних партій? Які основні проблеми стоять перед ними?

«Батьківщина» та «Фронт змін»: об'єднання без злиття

Найбільша інтрига поки що зберігається в можливому форматі співпраці двох найпопулярніших опозиційних сил – «Батьківщини» та «Фронту змін», які, згідно з останніми даними соціологічної групи «Рейтинг», можуть отримати на парламентських виборах 20,9% і 9,9% голосів, відповідно. Нещодавно з'явилася інформація про те, що обидві партії ведуть активні переговори про створення єдиного списку, на необхідності якого неодноразово наголошувала ув'язнена лідерка «Батьківщини» Юлія Тимошенко. Найбільш вірогідним на сьогодні варіантом об'єднання є входження нинішнього лідера «Фронту змін» Арсенія Яценюка до складу «Батьківщини» як першого номеру її партійного списку. Таким чином представники обох партій сподіваються отримати кращий результат на майбутніх виборах, ніж у разі збереження статус-кво.

Існують, однак, серйозні сумніви стосовно обґрунтованості такого оптимізму. По-перше, об'єднання «Батьківщини» та «Фронту змін» зовсім не обов'язково призведе до збільшення їх сумарного рейтингу. Це пояснюється тим, що певна кількість українських виборців має сильно вкорінені симпатії та антипатії до окремих політиків і політичних сил. Іншими словами, прихильники «Батьківщини» можуть не сприйняти Арсенія Яценюка як її нового лідера, а виборцям останнього може не сподобатись ідея його входження в партію Юлії Тимошенко. Підтвердженням цього слугують дані вищезгаданого опитування групи «Рейтинг», відповідно до яких об'єднання двох партій не дасть кумулятивного ефекту, а натомість призведе до втрати близько 1% голосів.

По-друге, не зовсім зрозуміла подальша доля «Фронту змін» у разі реалізації такого плану. Повне влиття цієї партії в «Батьківщину» та

її відповідна ліквідація може наштовхнутися на опір членів «Фронту змін». Про бажання зберегти партію вже встиг заявити член «Фронту змін» Руслан Князевич. У разі збереження цієї партії без Арсенія Яценюка її політичні перспективи будуть поставлені під загрозу, адже її рейтинг тримався насамперед на популярності її лідера. Відповідно, приєднання Арсенія Яценюка до «Батьківщини» зі збереженням «Фронту змін» як окремої партії може дати непередбачувані рейтингові наслідки для обох політичних сил, радше – в бік зменшення сукупного рівня їх підтримки.

Усі зазначені вище суперечливі моменти багато в чому зумовлені

лідерським характером обох партій, передусім «Фронту змін». За відсутності чітко вираженої ідеології та програми реформ ця партія не матиме жодного політичного майбутнього за умови втрати свого лідера. Те саме, хоч і меншою мірою, стосується й «Батьківщини», підтвердженням чого стало суттєве ослаблення цієї політичної сили після ув'язнення її лідера. Відповідно, окрім потреби виробити оптимальний механізм співпраці на майбутніх виборах, перед обома партіями стоїть не менш важливе завдання розробки чіткої ідеології та зменшення залежності від своїх лідерів. Лише в такому разі вони зможуть гарантувати собі політичне майбутнє в довгостроковій перспективі.

«Удар» і «Громадянська позиція»: об'єднання без бажання

Свої наміри об'єднатися дві інші опозиційні партії «Удар» і «Громадянська позиція» задекларували ще в грудні минулого року. З одного боку, таке об'єднання справді могло би бути резонним. По-перше, обидві політичні сили в очах значної частини населення не заплямовані жодними корупційними скандалами чи причетністю до співпраці з нинішньою владою. По-друге, лідери обох партій – Віталій Кличко й Анатолій Гриценко, відповідно – будують свій імідж на схожих засадах, представляючи себе новими обличчями в політиці, та вже досягли у цьому відчутного успіху. По-третє, і одна, й інша партії мають неоднозначне ставлення до опозиційного Комітету опору диктатурі (КОД), хоча й підтримують загальний курс на скоординовану діяльність опозиційних сил.

Відповідно, об'єднання цих двох партій в одну політичну силу, на відміну від ситуації з «Батьківщиною» та «Фронтом змін», справді може дати кумулятивний ефект. У такому разі потенційна партія на основі «Удару» та «Громадянської позиції» могла б отримати на майбутніх виборах понад 10% голосів виборців (останні рейтинги цих політичних сил становлять 7,2% і 2,7%, відповідно). Попри це жодного прогресу в переговорах про об'єднання поки не помітно: за час, який пройшов з грудня минулого року, партії не змогли ні про що домовитись. Більше того, на передачі «Свобода слова» 2 квітня Анатолій Гриценко закликав Віталія Кличка очистити список своєї партії від «тушок» і «кримінальних авторитетів» в якості умови створення спільної партії, чим

викликав негативну реакцію свого потенційного партнера. До того ж і сам Кличко на хвилі росту популярності власної партії вже встиг заявити про намір брати участь у виборах окремо від інших опозиційних партій. Очевидно, що на заваді потенційного об'єднання «Удару» та «Громадянської позиції» стоять, з одного боку, сильні особисті амбіції двох лідерів, а з

іншого – їх взаємна недовіра. Крім того, проблемний характер переговорного процесу ще більшою мірою, ніж у випадку «Батьківщини» і «Фронту змін», зумовлений лідерським типом обох партій: ні Віталій Кличко, ні Анатолій Гриценко наразі не змогли окреслити ідеологію та представити програму дій своїх політичних проєктів.

«Свобода»: окремою колоною

Осторонь від об'єднавчих процесів поки що стоїть партія «Свобода», що на сьогодні перебуває на межі проходження в парламент, маючи 4,3% підтримки. Попри те, що «Свобода» входить до складу КОДу з перших днів його існування, її представники неодноразово декларували своє бажання йти на вибори окремо від інших опозиційних партій. У випадку «Свободи» таке рішення цілком обґрунтоване: на відміну від більшості своїх колег по опозиційному табору, вона має чітко виражену праву ідеологію. Її об'єднання з іншими опозиційними силами неодмінно призвело б до розмиття її ідеологічної бази і спричинило б переважно негативну реакцію її традиційних виборців. Крім того, й прихильники її партій-партнерів по такому потенційному об'єднанню навряд чи були б готовими одногolosно підтримати чужу для них ідеологію «Свободи».

Основна проблема «Свободи», натомість, полягає в іншому. Дуже вірогідно, що аби подолати 5-відсотковий прохідний бар'єр, ця партія має насамперед відмовитися від своєї радикальної риторики. Сам факт ідеологічного характеру цієї партії є її безумовним плюсом, однак міра її ідеологічності потребує суттєвої корекції. Запит на партію правого і навіть націоналістичного характеру в українському суспільстві наразі досить високий, однак багатьох потенційних виборців «Свободи» відлякують ксенофобські та шовіністські заяви її окремих членів. Зробивши свою риторику поміркованішою, ця партія отримає суттєво більше шансів на проходження до майбутнього парламенту. Зрозуміло, що така модифікація власної ідеологічної позиції має бути не просто передвиборчим інструментом, а дійсною еволюцією поглядів представників цієї партії.

Висновки

Таким чином, неодноразово задекларовані об'єднавчі процеси в таборі опозиційних сил поки що проходять досить непросто. Найбільше шансів об'єднатися не лише на папері наразі мають «Батьківщина» і «Фронт змін», хоча виборча перспективність такого об'єднання викликає багато запитань. Значно більше користі створення спільної партії може дати «Удару» та «Громадянській позиції», однак ймовірність втілення цього сценарію в життя поки що досить невелика. Поза процесами об'єднання стоїть ще одна помітна опозиційна партія – «Свобода», найбільш серйозний виклик для якої полягає в необхідності пом'якшити свою праворадикальну ідеологію.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики ДІФ:

Ірина Бекешкіна

Олексій Сидорчук

Юлія Ільчук

Марія Куц

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук

Інформаційно-аналітичний бюлетень «Україна у Фокусі» видається Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що фінансується Агентством США з Міжнародного Розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні.

Щотижневий випуск бюлетеня став можливий завдяки щирій підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст випуску є винятковою відповідальністю «Демократичних ініціатив» та не обов'язково відображає точку зору USAID, Pact або уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього бюлетеня у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.